

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА**

Факультет економіки і підприємництва

Кафедра підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

Допущено до захисту

“_____” _____ 2023 р.

Зав. кафедри, д.е.н., професор

_____ Соколюк С.Ю.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКУ ТА ОБҐРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ ЙОГО ЗБІЛЬШЕННЯ В СТОВ «НОВА-УКРАЇНА» НОВОУКРАЇНСЬКОГО РАЙОНУ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Виконала – студентка 2 курсу, групи 21м-3-пт
освітньої програми «Аграрне підприємництво
та агротрейдинг»

спеціальності 076 Підприємництво, торгівля
та біржова діяльність

Попович Наталія Петрівна

Науковий керівник – доктор філософії, доцент
Бленда Наталія Олександрівна

Умань – 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САДІВНИЦТВА

Факультет економіки і підприємництва

Кафедра підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

Освітня програма Аграрне підприємництво та агротрейдинг

Спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
(код, назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

(підпис) _____ (ініціали, прізвище)
“ ____ ” _____ 2022 р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Студенту Попович Наталії Петрівні
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Формування прибутку та обґрунтування напрямів його збільшення в СТОВ «Нова-Україна» Новоукраїнського району Кіровоградської області

керівник роботи Бленда Наталія Олександрівна, доктор філософії, доцент,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по університету від “ ____ ” _____ 20__ року № _____

2. Строк подання студентом роботи _____

3. Вихідні дані до роботи _____

4. Перелік питань, які потрібно розробити

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА ТА ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕНДЕНЦІЙ ЙОГО ЗМІНИ

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ТА РЕЗЕРВИ ЗБІЛЬШЕННЯ ПРИБУТКУ

5. Перелік графічного матеріалу

5 рисунків та 10 таблиць

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів проекту	Примітка
1.	Вибір теми кваліфікаційної роботи	12.10.2022	
2.	Одержання індивідуального завдання	14.10.2022	
3.	Складання календарного плану написання кваліфікаційної роботи	17.10.2022	
4.	Підготовка до виконання кваліфікаційної роботи - підбір та вивчення літератури - участь у виконанні науково-дослідних робіт - виконання курсових робіт - інші заходи		
5.	Уточнення теми кваліфікаційної роботи та календарного плану-графіка, виходячи зі специфіки базового підприємства, установи	15.12.2022	
6.	Підготовка: - першого розділу - другого розділу - третього розділу - висновків		
7.	Доопрацювання кваліфікаційної роботи з урахування зауважень наукового керівника	29.11.2023	
8.	Написання та оформлення роботи в остаточному варіанті	01.12.2023	
9.	Перевірка роботи на академічний плагіат	06.12.2023	
10.	Одержання відгуку наукового керівника	08.12.2023	
11.	Попередній захист роботи на кафедрі	11.12.2023	
12.	Затвердження роботи завідувачем кафедри	12.12.2023	
13.	Одержання рецензії	13.12.2023	
14.	Захист кваліфікаційної роботи	18.12.2023	

Студент _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА	9
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА ТА ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕНДЕНЦІЙ ЙОГО ЗМІНИ	19
2.1. Характеристика виробничої діяльності СТОВ «Нова-Україна» Новоукраїнського району Кіровоградської області	19
2.2. Аналіз формування прибутку в підприємстві	24
2.3. Аналіз рівня рентабельності продукції і вплив факторів на його зміну	31
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ТА РЕЗЕРВИ ЗБІЛЬШЕННЯ ПРИБУТКУ	35
ВИСНОВКИ	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	49

Ключовою та головною метою функціонування будь-якого підприємства, в тому числі і аграрного, є одержання прибутку. В ринкових умовах, прибуток - найважливіший результативний показник діяльності підприємства, що забезпечує розвиток і матеріальний добробут підприємства та його працівників. Прибуток підприємства є джерелом власних фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення фінансово-господарської діяльності. Їх нестача спричиняє виникнення боргів, що у кінцевому підсумку може призвести до фінансової кризи та банкрутства.

Прибуток, як економічна категорія, відображає остаточну грошову оцінку виробничої та фінансової діяльності і є найважливішим показником фінансових результатів підприємств. Він відіграє провідну роль у створенні різноманітних економічних взаємозв'язків у процесі відтворення та забезпечує соціальний розвиток підприємства. Значна роль прибутку для розвитку і діяльності підприємства, забезпечення інтересів його власників та персоналу, визначає необхідність дослідження його формування, аналізу, виявлення шляхів його максимізації та розробки ефективної управлінських рішень щодо забезпечення прибутковості.

Можливості отримання прибутку є визначальними для підприємницької діяльності при прийнятті рішення: що продавати, як продавати і для кого продавати, тобто визначають політику планування, організації, аналізу і контролю витрат і доходів в середині підприємства.

Вагомий внесок у дослідження зазначеної проблематики здійснили наступні науковці: Аранчій В.І., Болонська В.І., Верхоглядова Н.І., Зінченко О.А., Кучер Л.Ю., Масюк Ю.В., Мельник Л.Л., Ногіна .С., Осипова Т.В., Покропивний С.Ф., Романова Т.В., Хмелевський О.В., Шваб Л.І., Щука В.Г. та ін.

Метою кваліфікаційної роботи є проведення дослідження формування, використання та збільшення прибутку аграрного підприємства на основі теоретичних та практичних засад його утворення для підвищення ефективності господарської діяльності підприємств.

Об'єктом дослідження є господарська діяльність СТОВ «Нова-Україна» Новоукраїнського району Кіровоградської області.

Предмет дослідження: прибуток, фактори, що впливають на його формування, розподіл прибутку та можливості підвищення прибутковості підприємства.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

- дослідити економічну сутність прибутку та його роль в діяльності аграрного підприємства;
- виявити особливості формування прибутку на аграрному підприємстві;
- проаналізувати основні чинники впливу на прибутковість аграрного підприємства;
- провести аналіз фінансового стану
- виявити можливості збільшення прибутку досліджуваного підприємства відповідно до наявного ресурсного потенціалу підприємства і кон'юнктури ринку.

Методи дослідження. Теоретико-методичним підґрунтям дослідження виступає підхід системний і діалектичний метод пізнання, які використовувалися для вивчення проблематики формування прибутку аграрного підприємства. В ході вирішення завдань поставлених застосовано наступні наукові методи та прийоми аналізу: синтез, індукція, аналіз, дедукція; метод порівняння даних; метод графічний; методи економіко-математичні, абстрактно-логічний і інші методи загальнонаукові та прийоми економіко-статистичні.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Прагнення до максимізації доходів та мінімізації витрат, тобто до збільшення ефективності виробництва, властиво суб'єктам господарювання в умовах ринкової економіки.

З точки зору стабілізації ринкових відносин і формування реальної самостійності підприємств, прибуток має нове значення, оскільки зараз він є не лише основним джерелом діяльності будь-якого підприємства, а й стимулом до його діяльності. Прибуток забезпечує інтереси держави, виробників, персоналу підприємств, а тому є основною рушійною силою ринкової економіки.

Прибуток є унікальною економічною категорією. Від ступеню її розуміння та використання в певній мірі залежить ефективність виробництва та управління, рівень фінансової самостійності, функціональність роботи системи товарно-грошових відносин, багатьох інших економічних важелів впливу на виробництво.

Термін "прибуток" має різне тлумачення у практиці фінансового та економічного аналізу. Його сутність змінювалась, доповнювалась і оновлювалась відповідно до тенденцій розвитку економічної теорії [2].

Поняття прибутку в економічній системі існує у зв'язку з наявністю товарно-грошових відносин, появою і розвитком інституту власності, особливо приватної. Перші визначення прибутку збігалися зі значенням валового доходу, який за індивідуалістичною системою розподілу поділявся на три категорії: доходи від капіталу, землі та доходи від праці. Вважалося, що кожен із видів доходів є обов'язковою винагородою для одержувача за надані ним послуги у народному господарстві [25].

Оскільки прибуток компанії вважається однією з найбільш неоднозначних економічних категорій, складність його визначення зумовлена різноманітністю інтересів, які він відображає. Проаналізувавши існуючі підходи вчених до визначення прибутку в економічній літературі, було встановлено, що в даний час в науковій літературі не існує єдиної точки зору на визначення цієї економічної категорії.

Так, Покропивний С. Ф. розглядає прибуток як частину виручки, що залишається після відшкодування усіх витрат на виробничу і комерційну діяльність підприємства. Але таке розуміння прибутку обмежується тільки кількісним визначенням категорії і не розкриває його економічної природи [17].

Л. І. Шваб визначає прибуток як: «узагальнюючий фінансовий показник діяльності підприємства, який визначається як частина виручки, що залишається після відшкодування усіх витрат на його виробничу й комерційну діяльність» [52, с. 483].

На думку Огічук М.Ф.: «прибуток є головним джерелом розвитку підприємства. Саме за рахунок прибутку підприємство має змогу вдосконалювати свою матеріально-технічну базу, проводити успішну фінансову та інвестиційну діяльність, розробляти нові типи продукції тощо. Із зростанням прибутку підприємства збільшують податкові відрахування до бюджетів усіх рівнів, тобто за його допомогою зростає соціально-економічне становище не лише окремого підприємства, а й держави в цілому» [39, с. 31].

Як стверджують С. Ногіна та М. Свиридова, в умовах ринкової економіки прибуток на рівні підприємства виступає як безпосередня мета виробництва, що зумовлено притаманною капіталу тенденцією до самозростання. Прибуток називають об'єктивною економічною категорією товарно-грошових відносин, важливим фінансовим синтетичним показником діяльності підприємства, а також джерелом фінансових ресурсів підприємства, які відіграють вирішальну роль у фінансовому забезпеченні підприємницької діяльності». [38, с. 283].

Л. Бовш [3, с. 208] вважає, що прибуток характеризує кінцевий результат діяльності підприємства та як економічний показник являє собою різницю між ціною реалізації та собівартістю продукції, між обсягом отриманої виручки та сумою витрат на виробництво і реалізацію продукції. За визначенням Ткаченко Т.П.: «прибуток - це перевищення виручки над сукупними витратами на виробництво, він характеризує діяльність підприємства в якості позитивного кінцевого фінансового показника» [47, с. 163].

І. Бойчик визначає прибуток як частину чистого доходу, що залишається

підприємству після відшкодування всіх витрат, пов'язаних з виробництвом, реалізацією продукції та іншими видами діяльності. В умовах ринку прибуток є джерелом усіх фінансових ресурсів підприємства. Величина прибутку характеризує фінансові результати роботи підприємства та визначає його фінансовий стан [6, с. 346].

Майборода О. Є., Сукрушева Г. О. та Куліш Є. В. пояснюючи сутність прибутку виділяють наступні характеристики [31]:

- прибуток є формою доходу підприємця, який вклав свій капітал у певний вид діяльності з метою досягнення певного комерційного успіху;
- прибуток не є гарантованим доходом підприємця на вкладений капітал у той чи інший бізнес, а результатом вмілого й успішного здійснення цього бізнесу. Рівень прибутку і рівень підприємницького ризику знаходяться між собою у прямо пропорційній залежності;
- прибуток характеризує не весь дохід, одержаний у процесі підприємницької діяльності, а лише ту частину доходу, яка очищена від понесених витрат на здійснення цієї діяльності;
- прибуток є вартісним показником, який виражений у грошовій формі.

Заслуговує на увагу визначення прибутку, що дає Богацька Н. М. яка використовує поняття співвідношення ризику і доходу у своєму визначенні прибутку (сучасна школа). На її думку, прибуток - це втілений в грошовій формі чистий дохід підприємця на вкладений капітал, що характеризує його винагороду за ризик здійснення підприємницької діяльності та є різницею між сукупним доходом і сукупними витратами у процесі здійснення цієї діяльності [5].

Деякі вчені під прибутком розуміють виражений у грошовій формі результат підприємця на вкладений капітал, що характеризує його винагороду за ризик здійснення підприємницької діяльності та виражає собою різницю між сукупним доходом і сукупними витратами, понесеними в процесі здійснення цієї діяльності [9, 22].

Шендерівська Л. П. наголошує на тому, що: «абсолютним вимірником

прибутковості підприємства є прибуток, його наявність свідчить про ефективність діяльності, але лише за значенням прибутку неможливо визначити її рівень. Для цього потрібно співставити показник прибутку з показником витрат ресурсів і за відносним значенням визначити рівень прибутковості підприємства» [53, с. 203].

В сучасних умовах існування ринкової економіки прибуток відіграє надзвичайно роль важливу. Значення прибутку для забезпечення діяльності підприємства в ринковій економіці представлене на рисунку 1.1.

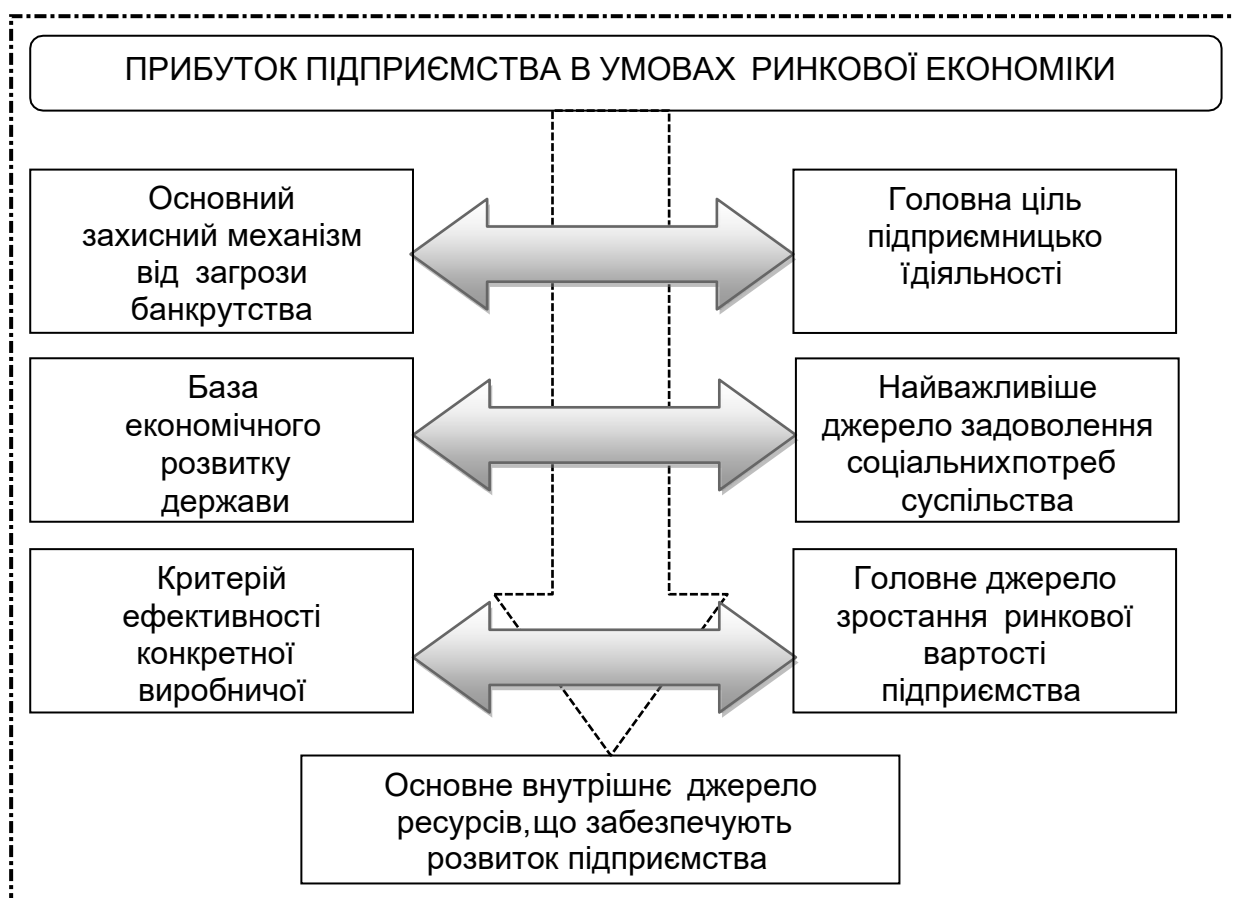

Рис. 1.1. Роль прибутку підприємства в умовах ринкової економіки [22].

Отже, прибуток у класичному розумінні - це різниця між ціною товару і витратами на виготовлення товару - його собівартістю. Саме таке розуміння прибутку закладене в усіх законодавчих актах України, крім законодавства про оподаткування прибутку. Натомість, відповідно до оподаткування прибутку підприємств, прибутком вважається сума валових доходів, тобто доходів від усіх видів діяльності, скоригована певним чином для цілей оподаткування,

зменшена на суму валових витрат підприємства і на вартість зносу (амортизації) основних і нематеріальних активів.

Прибуток як економічна категорія відображає кінцеву грошову оцінку виробничої та фінансової діяльності і є найважливішим показником фінансових результатів підприємницьких структур, їх фінансового стану.

Прибуток виникає в результаті формування, розподілу та перерозподілу доходів і є грошовою формою кінцевого результату операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства, що відображається на зростання його капіталу та власності, забезпечує стабільність підприємства, гарантує його повну фінансову незалежність [26].

В процесі аналізу формування прибутку і його розподілу велике значення має його класифікація, яка в економічній літературі представлена різними критеріями (таблиця 1.1) [31, 44].

Таблиця 1.1

Класифікація прибутку підприємства

№	Ознака класифікації прибутку підприємства	Види прибутку за відповідними ознаками
1.	За потребами	загальний прибуток, валовий, торговельний;
2.	За характером відбиття в обліку	бухгалтерський і економічний прибуток підприємства;
3.	За характером діяльності підприємства	прибуток від звичайної діяльності й прибуток від надзвичайних подій;
4.	По основних видах господарських операцій підприємства	прибуток від реалізації продукції й прибуток від позареалізаційних операцій;
5.	По основних видах діяльності підприємства	прибуток, отриманий від операційної, інвестиційної й фінансової діяльності;
6.	За складом елементів, що формують прибуток	маржинальний, валовий (балансовий) і чистий прибуток підприємства;
7.	За характером оподаткування прибутку	оподатковувану і не оподатковувану податком його частини;
8.	По достатності рівня формування	низький, нормальний і високий прибуток підприємства;
9.	За ступенем використання	нерозподілений і розподілений прибуток.

З метою аналізу формування та забезпечення ефективного управління формуванням прибутку розрізняють такі види прибутку підприємства:

- маржинальний прибуток - це різниця між чистим доходом підприємства та змінним витратами, пов'язаними з виробництвом реалізованої продукції (виконаних робіт, наданих послуг);

- валовий прибуток, що обчислюється різниця між чистим доходом підприємства та виробничою собівартістю реалізованої ним продукції, яка, крім змінних витрат, включає ще й накладні виробничі витрати;

- операційний прибуток, або прибуток від операційної діяльності підприємства являє собою різницю між валовим прибутком та постійними витратами підприємства, пов'язаними з його операційною діяльністю у звітному періоді;

- прибуток від звичайної діяльності до оподаткування - визначається як алгебраїчна сума загального прибутку від операційної діяльності (який підприємство отримало від реалізації продукції, робіт, послуг) та доходів і витрат від іншої діяльності;

- прибуток від звичайної діяльності підприємства визначається як різниця між прибутком від звичайної діяльності до оподаткування та сумою податку з прибутку;

- чистий прибуток підприємства визначається як алгебраїчна сума прибутку від звичайної діяльності, доходу, витрат та податку з прибутку від надзвичайної діяльності.

Однією з актуальних задач на сучасному етапі є вивчення факторів, що зумовлюють величину прибутку (рис. 1.2.).

Під факторами, що впливають на розмір прибутку, розуміють причини, під впливом яких формується прибуток у початковий період діяльності або виникають зміни його абсолютної величини в подальшому. Величина прибутку та його динаміка перебувають під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів, деякі з них підприємство не може контролювати і врахувати. До зовнішніх факторів належать: кон'юнктура ринку, зміни цін на матеріально-сировинні й паливно-енергетичні ресурси, вплив природних, географічних, соціально-економічних, транспортних і технічних умов на виробництво і

реалізацію продукції, соціально-політична ситуація в країні тощо. Внутрішні фактори, можливо поділити на виробничі й позавиробничі (постачальницько-збутова і природоохоронна діяльність, соціальні умови праці та побуду та ін.).

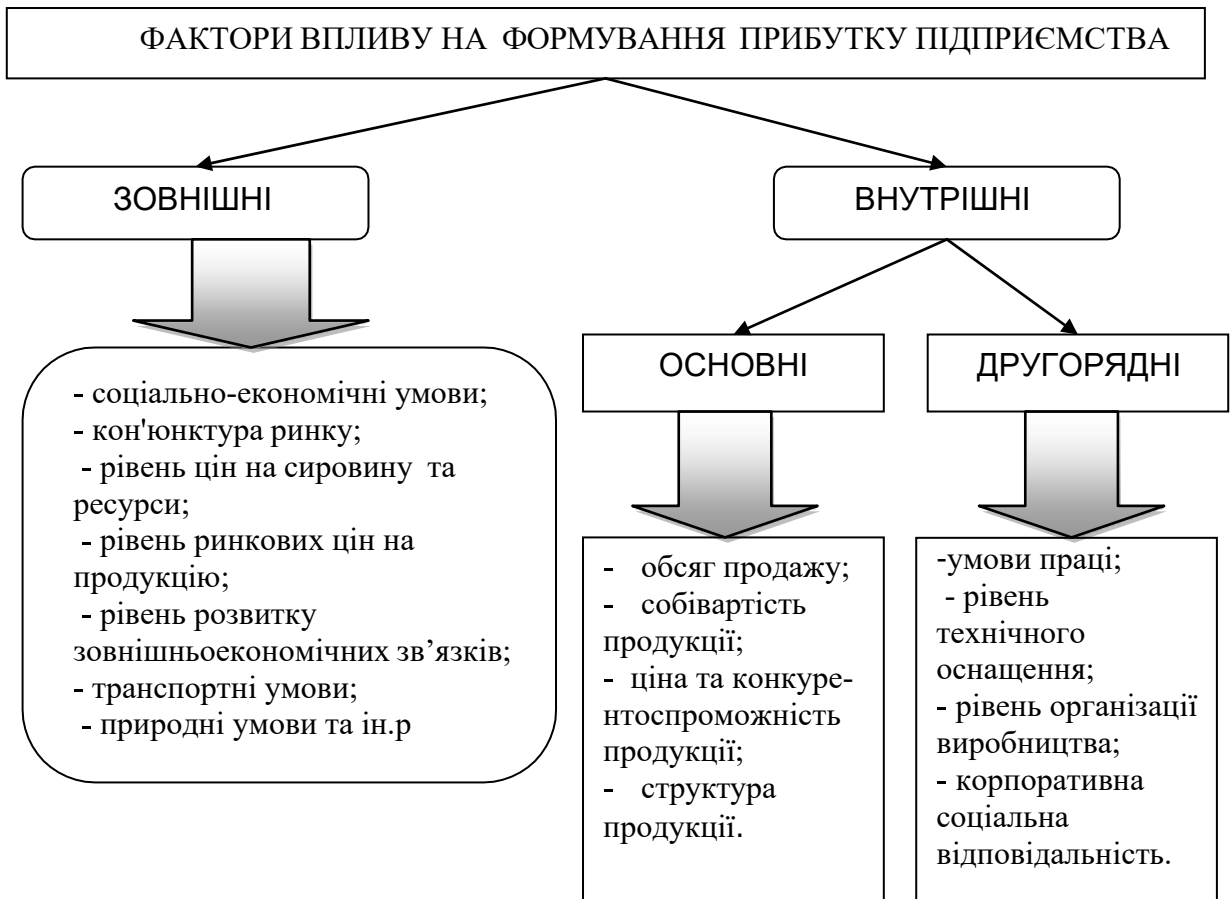

Рис. 1.2. Фактори впливу на прибуток підприємства [41].

Найважливішими факторами росту прибутку є збільшення обсягу реалізації продукції, підвищення продуктивності праці, зниження собівартості, поліпшення якості продукції. Отже, основним джерелом зростання прибутку є зниження собівартості та збільшення доходу від реалізації, що досягається зростанням обсягу продажу продукції, поліпшенням її якості, розширенням асортименту та пошуками ринків збуту продукції з найбільш вигідною ціною [35].

На формування абсолютної суми прибутку підприємства впливають: результати, тобто ефективність його фінансово-господарської діяльності; сфера діяльності; галузь господарства; установлені законодавством умови

обліку фінансових результатів.

Щодо формування прибутку підприємства, то існує два підходи: бухгалтерський і економічний [28]. Відмінності між даними підходами зображені на рис. 1.3.

Рис.1.3. Підходи до формування прибутку підприємства

Прибуток, відповідно до П(С)БО в Україні підприємства поділяється

а) прибуток (збиток) від звичайної діяльності:

- 1) прибуток (збиток) від операційної діяльності (від основної діяльності і іншої операційної діяльності);
- 2) прибуток (збиток) від фінансових операцій (дохід (утрати) від інвестицій в асоційовані і дочірні підприємства; дохід (утрати) від спільної діяльності; дивіденди одержані; відсотки, одержані за облігаціями та іншими цінними паперами; інші доходи від фінансових операцій);

З) прибуток (збиток) від іншої звичайної діяльності (реалізація фінансових інвестицій; реалізація основних засобів; реалізація нематеріальних активів; реалізація інших необоротних активів; ліквідація необоротних активів; дохід від неопераційних курсових різниць; дохід від безоплатно отриманих оборотних активів; інші доходи (утрати) від звичайної діяльності);

б) прибуток (збиток) від надзвичайних подій (утрати від стихійного лиха; утрати від технічних катастроф і аварій; відшкодування збитків від надзвичайних подій; інші надзвичайні доходи і витрати) [28].

Як уже зазначалося раніше загальний прибуток підприємства складається з прибутку, отриманого підприємством від звичайної діяльності та від надзвичайних подій.

Загальна схема формування прибутку підприємства зображена на рисунку 1.4.

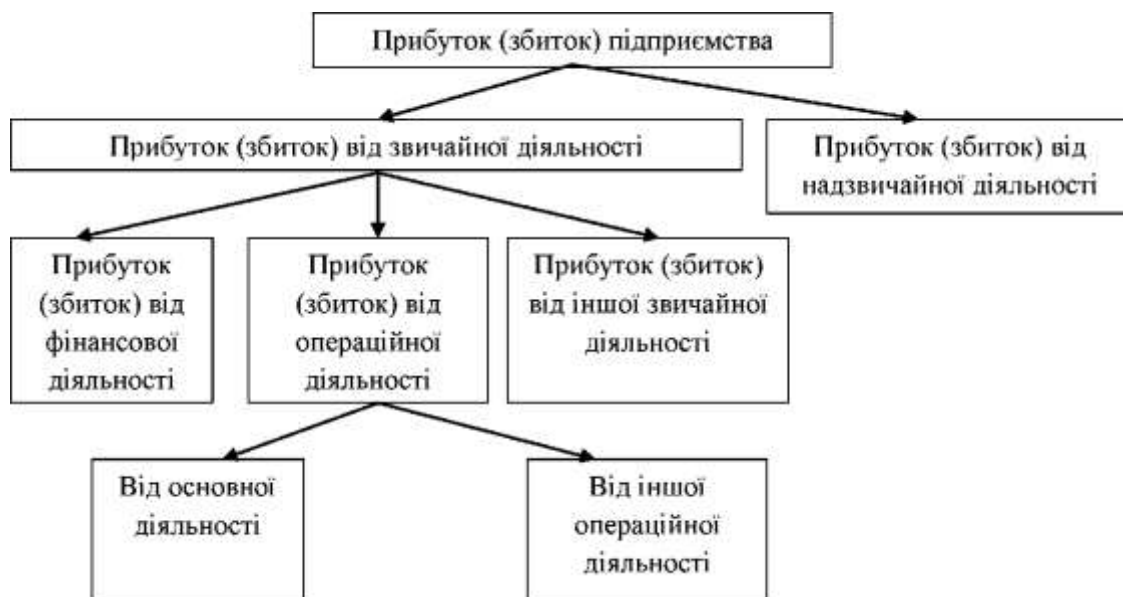

Рис. 1.4. Загальна схема формування прибутку підприємства

Прибуток від звичайної діяльності становить близько 95 % загальної суми отриманого підприємством прибутку. Більша частка прибутку від звичайної діяльності припадає на прибуток від операційної діяльності, зокрема від здійснення основної діяльності підприємства (реалізації продукції, робіт, послуг).

Прибуток від іншої операційної діяльності складається з прибутку від

реалізації оборотних активів (запасів сировини, матеріалів, напівфабрикатів, залишків незавершеного виробництва тощо), реалізації іноземної валюти, якою підприємство володіє з метою забезпечення операційної діяльності (наприклад, імпортування сировини, комплектуючих), прибуток від операційної оренди та інших операцій підприємства, що не належать до фінансової або інвестиційної діяльності.

Отримання прибутку від реалізації продукції (товарів, робіт послуг) залежить від здійснення основної діяльності суб'єктів господарювання. Прибуток є складовою виручки від реалізації. Однак на відміну від виручки, надходження якої на поточний рахунок підприємства фіксується регулярно, обсяг отриманого прибутку визначається тільки за певний період (квартал, рік) на підставі даних бухгалтерського обліку.

Реально формування прибутку на підприємстві відбувається в міру реалізації продукції. Згідно із законодавчими актами України момент реалізації визначається за датою відвантаження продукції (товарів), а для робіт (послуг) - за датою фактичного виконання (надання) таких, або за датою зарахування коштів покупця на банківський рахунок постачальника.

Однак, незалежно від визначення моменту реалізації в законодавчих актах реальне формування на підприємстві прибутку від реалізації продукції має місце тільки за умови, коли така відбувається насправді, тобто коли кошти від покупця надходять на банківський рахунок постачальника.

На формування прибутку, як фінансового показника роботи підприємства, що відбивається в бухгалтерському обліку, в офіційній звітності суб'єктів господарювання, впливає встановлений державою порядок формування витрат на виробництво продукції (робіт, послуг); обчислення й калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг); визначення позареалізаційних прибутків і витрат; визначення балансового (валового) прибутку.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА ТА ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕНДЕНЦІЙ ЙОГО ЗМІНИ

2.1. Характеристика виробничої діяльності СТОВ «Нова-Україна» Новоукраїнського району Кіровоградської області

Сільськогосподарське товариство з обмеженою відповідальністю (надалі СТОВ) «Нова-Україна» Новоукраїнського району Кіровоградської області – це багатогалузеве підприємство, офіс якого розміщено у м. Новоукраїнка Новоукраїнського району Кіровоградської області.

Досліджуване підприємство - СТОВ «Нова-Україна» займає досить вигідну територіальну позицію щодо місця розташування відносно транспортного з'єднання з основними центрами придбання товарно-матеріальних цінностей та реалізації продукції. Кліматичні умови розміщення є сприятливими сільськогосподарського виробництва.

Основним ресурсом і головним засобом виробництва кожного аграрного підприємства є земля. СТОВ «Нова-Україна» Новоукраїнського району Кіровоградської області має станом на 2022 рік у своєму розпорядженні 5248 га угідь, представлені в основному високородючими чорноземами.

Для здійснення господарської діяльності підприємству необхідні ресурси, наявність та стан яких, забезпеченість та їх якість визначають результати роботи підприємства. Під ресурсами підприємства розуміють сукупність природних, матеріально-технічних, трудових, фінансових та інформаційних засобів забезпечення виробництва. Ефективність діяльності підприємства в сучасних умовах залежить від багатьох, як внутрішніх, так і зовнішніх факторів. Ринкове середовище висуває підвищені вимоги до ресурсного забезпечення діяльності підприємства, відповідності його сучасним технологіям [6].

Наявність основних видів ресурсів та забезпеченість ними в СТОВ «Нова-Україна» представлено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

**Наявність та показники ресурсозабезпеченості в СТОВ «Нова-Україна»
Новоукраїнського району Кіровоградської області**

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. до 2018 р. (+,-)
Площа сільськогосподарських угідь, га	5048	5248	5248	5248	5248	200
Площа ріллі, га	5048	5248	5248	5248	5248	200
Чисельність працівників, осіб	150	126	119	118	127	- 23
Первісна вартість основних засобів на кінець року, тис. грн	44996	53627	55710	55796	55671	10675
Знос основних засобів на кінець року, тис. грн	23397	26437	29275	33597	35967	12570
Залишкова вартість основних засобів на кінець року, тис. грн	21599	27190	24435	22199	19704	-1895
Придатність основних засобів на кінець року, %	48,0	50,7	43,8	39,8	35,4	-12,6 в.п.
Фондоозброєність, тис.грн	299,9	425,6	468,2	472,8	438,4	138,5
Фондозабезпеченість на 100 га сільськогосподарських угідь, тис.грн	891,4	1021,8	1061,5	1063,2	1022,7	131,3
Навантаження на 1 працівника сільськогосподарських угідь, га	33,7	41,7	44,1	44,5	41,3	7,6

За даними таблиці 2.1, станом на 2022 рік площа сільськогосподарських угідь, що знаходяться у користуванні підприємства, становить 5248 га. Впродовж досліджуваного періоду зміни щодо площі сільськогосподарських угідь підприємства були лише в 2019 році - збільшилась на 200 га, що стало можливим за рахунок заключення додаткових договорів оренди на земельні паї. Зазначимо, що у складі сільськогосподарських угідь СТОВ «Нова-Україна»

рілля займає 100%, що є позитивним чинником, так як рілля найбільш продуктивний та найефективніший вид угідь.

Результативність процесу виробництва, взаємодія всіх засобів праці та матеріальних ресурсів забезпечується використанням праці працівників підприємства, кваліфікація яких є сьогодні визначальним елементом у досягненні ефективності виробництва та конкурентних переваг підприємства. Впродовж 2018-2022 років чисельність основних працівників зайнятих в сільськогосподарському виробництві СТОВ «Нова-Україна» мала загальну тенденцію до зменшення. У 2022 році чисельність працівників зменшилась на 23 особи проти наявних у 2018 році, що свідчить про підвищення ефективності їх використання, зростання продуктивності праці, враховуючи нарощування об'ємів виробництва.

Обов'язковим речовим елементом для здійснення будь-якого виробничого процесу є засоби виробництва. Основні засоби є основою, залежно від стану якої формується робоча сила. Вони є матеріальною підставою виробничого процесу і характеризують технічний і економічний рівень розвитку підприємства.

За даними таблиці 2.1 спостерігаємо динаміку зростання первісної вартості основних засобів підприємства, що свідчить про оновлення та покращення технічної оснащеності виробництва. Так, впродовж 2018-2022 років первісна вартість основних засобів зросла майже на 10,7 млн. грн. Значне збільшення вартості основних засобів відмічаємо у 2019 році, що вказує на оновлення засобів виробництва в підприємстві. Проте наявні засоби праці СТОВ «Нова-Україна» мають значний ступінь зносу. Відповідно, придатність основних засобів підприємства знаходиться в межах від 50,7% (найвищий рівень придатності у 2019 р.) до 35,4% (найнижчий рівень придатності у 2022р.)

Порівняно із іншими підприємствами СТОВ «Нова-Україна» має достатній рівень забезпеченості основними засобами. Значення показника фондозабезпеченості зростало до 2021 року, відповідно до збільшення вартості основних фондів. У 2021 році на 100 га сільськогосподарських угідь припадало

1063,2 тис.грн, у 2022 році показник фондозабезпеченості незначно зменшився до 1022,7 тис.грн. Проте, за досліджуваний період в підприємстві спостерігаємо загальне зростання забезпеченості основними засобами виробництва, впродовж останніх 5 років досліджуваний показник збільшився на 131,3 тис.грн, що становить 14,7% від 2018 року.

Фондоозброєність на 1 середньорічного працівника збільшувалась до 2021 року включно, пропорційно до збільшення вартості основних засобів. Так, в 2021 році фондоозброєність праці зросла до 472,8 тис.грн вартості основних фондів на 1 середньорічного працівника, що більше на 57,7% від рівня 2018 року. У 2022 році вказаний показник знизився до 438,4 тис.грн на 1 працівника за рахунок як зменшення вартості основних засобів, так і збільшення чисельності працівників. Проте, загальна тенденція зростання фондоозброєності свідчить про позитивну динаміку технічної оснащеності праці.

Загалом, ресурсний потенціал підприємства є достатнім для здійснення ефективної діяльності та можливості розширеного відтворення.

При функціонуванні підприємства відбувається безперервний кругообіг коштів, який здійснюється у вигляді витрат ресурсів і одержання доходів, їх розподілу й використання. Передумовами виникнення потреби в ефективному, раціональному веденні господарської діяльності підприємства є проблема обмеженості ресурсів, з одного боку, і постійне прагнення до зростання результатів його діяльності – з іншого.

Основна мета діяльності підприємства на ринку - підвищення власного капіталу й отримання прибутку шляхом здійснення виробничої та іншої господарської діяльності. Економічна ефективність діяльності підприємств визначається як відношення результатів до витрат, що характеризує використання ресурсів.

Розглянемо економічні показники результативності діяльності СТОВ «Нова-Україна» Новоукраїнського району в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

**Основні економічні показники в СТОВ «Нова-Україна»
Новоукраїнського району Кіровоградської області**

Статті	2018 р.	2019 р.	2020р.	2021 р.	2022 р.
Валова продукція в постійних цінах 2016 року, тис. грн	39245	44408	40752	49037	46334
в т.ч. на 100 га сільськогосподарських угідь, тис. грн	777,4	846,9	771,8	934,4	882,9
Виручка від реалізації продукції, тис. грн	74336	76872	85825	117273	87774
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	43835	55458	55494	55466	54291
Валовий прибуток	30501	21414	30331	61807	33483
Чистий прибуток по підприємству, тис. грн	20492	8308	14646	49292	41029
Сукупний рівень рентабельності, %	45,7	14,4	25,5	76,3	75,6

Дані таблиці 2.2 свідчать про те, що в 2021 р. в підприємстві було отримано найбільшу виручку від реалізації продукції – 117273 тис.грн, і відповідно, найбільший показник валової продукції за досліджуваний період. Так, вартість виробленої валової продукції в постійних цінах 2016 року у 2021 році зросла порівняно з 2018 р. на 9792 тис. грн - майже 10 млн. грн. в 2022 в підприємстві дещо відмічаємо зменшення вартості валової продукції порівняно із попереднім 2021 роком, проте відносно 2018-2020 років виробництво в 2022 році зросло.

Оцінюючи решту показників таблиці 2.2 відмічаємо зміну решти показників відповідно до зміни валового виробництва продукції. Так, сума виручки від реалізації продукції у 2022 р збільшилась порівняно із 2018 роком на 13438 тис.грн, сума валового прибутку– на 2982 тис.грн, а сума чистого прибутку зросла вдвічі – на 20537 тис.грн. Проте найвищий рівень вказаних показників в підприємстві було досягнуто в 2021 році. Значне зростання виручки від реалізації відбулося за рахунок реалізації залишків виробництва 2020 року за значно вищими цінами ніж у попередній період, що вплинуло на

зростання прибутку та рентабельності.

Значне зростання отриманого чистого прибутку в підприємстві в 2021 році та 2022 році вплинуло, відповідно, на збільшення сукупного рівня рентабельності по підприємству: в 2021 році - 76,3%, що є найвищим рівнем даного показника по підприємству за досліджуваний період, а у 2022 році - 75,6%. Тобто, за результатами господарської діяльності в підприємстві на 1 грн затрат в 2022 році отримали майже 76 коп чистого прибутку.

2.2. Аналіз формування прибутку в підприємстві

Прибуток – це частина чистого доходу, який безпосередньо одержують підприємства після реалізації продукції як винагороду за вкладений капітал і ризик підприємницької діяльності.

Визначається як різниця між сукупними доходами (після сплати податку на додану вартість, акцизного збору та інших загальнообов'язкових відрахувань в бюджетні та позабюджетні фонди) і сукупними витратами звітного періоду.

Обсяг прибутку, рівень рентабельності залежать від виробничої, маркетингової, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства.

Загальна величина прибутку підприємства (валовий прибуток) має ті ж джерела, що і дохід, тобто вона включає прибуток від: реалізації продукції, робіт, послуг , матеріальних цінностей.

Аналіз кожної складової прибутку підприємства має конкретний характер, тому він дозволяє установникам та акціонерам вибирати напрямки активізації діяльності підприємства. Іншим учасникам ринкових відносин а наліз прибутку дозволяє виробити необхідну стратегію поведінки, спрямовану на мінімізацію втрат та фінансового ризику від інвестування у дане підприємство [32].

Отже, обов'язковими елементами аналізу фінансових результатів діяльності підприємства є дослідження їх динаміки та структури.

Із загального (валового) прибутку сплачується податок. Величина, що залишається, називається чистим прибутком. З неї виплачують борги і проценти за довгострокові кредити, а решта поділяється на дві частини. Перша – прибуток, який розподіляється між власниками майна (капіталу) підприємства (акціонерами), спрямовується на заохочувальні виплати його персоналу за результатами роботи та інші потреби (внески у благодійні фонди, допомога різним організаціям, особам тощо). До другої частини належить прибуток, який залишається на підприємстві (нерозподілений прибуток), і використовується на інвестиційні потреби та створення резервного фонду.

Для аналізу і оцінки формування прибутку підприємства в динаміці на підставі "Звіту про фінансові результати" СТОВ «Нова-Україна» була побудована аналітична таблиця 2.3.

Таблиця 2.3

Формування прибутку в СТОВ «Нова-Україна» Новоукраїнського району Кіровоградської області за роками, тис. грн

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. до 2018 р.+/-
Чистий дохід від реалізації продукції (без ПДВ)	74336	76872	85825	117273	87774	13438
Собівартість реалізованої продукції	43835	55458	55494	55466	54291	10456
Валовий прибуток	30501	21414	30331	61807	33483	2982
Інші операційні доходи	2907	2581	6186	2652	16779	13872
Адміністративні витрати	4168	4680	5481	6287	5447	1279
Витрати на збут	1038	2442	1939	1689	538	- 500
Інші операційні витрати	8091	8625	14524	7209	2632	- 5459
Фінансовий результат від операційної діяльності	20111	8248	14573	49274	41645	21534
Інші фінансові доходи	381	81	73	18	68	- 313

Фінансові витрати	-	21	-	-	684	684
Чистий прибуток	20492	8308	14646	49292	41029	20537

Аналізуючи данні таблиці за досліджуваний період, відмічаємо значне коливання прибутку від продажу продукції, максимальний прибуток від операційної діяльності отримано у 2021 році – 49274 тис. грн., що майже у 2,5 рази перевищує прибуток 2018 року (20111 тис.грн), та у 6 разів вище мінімального за 2019 рік (8248 тис.грн). Відповідно за 2021 рік підприємство отримало найбільшу за останніх п'ять років суму чистого прибутку - 49292 тис.грн, а у 2022 році сума отриманого чистого прибутку дещо зменшилась порівняно із 2021 роком, хоча досягнутий рівень в 2022 році є значно вищим за показники 2018-2020 років. Найменшу суму прибутку в підприємстві було отримано в 2019 році – 8308 тис.грн, як наслідок найменшої суми прибутку від реалізації продукції. Саме прибуток від реалізації продукції є основною складовою загального прибутку.

На рисунку 2.1. графічно відобразимо динаміку показників валового і чистого доходу досліджуваного підприємства.

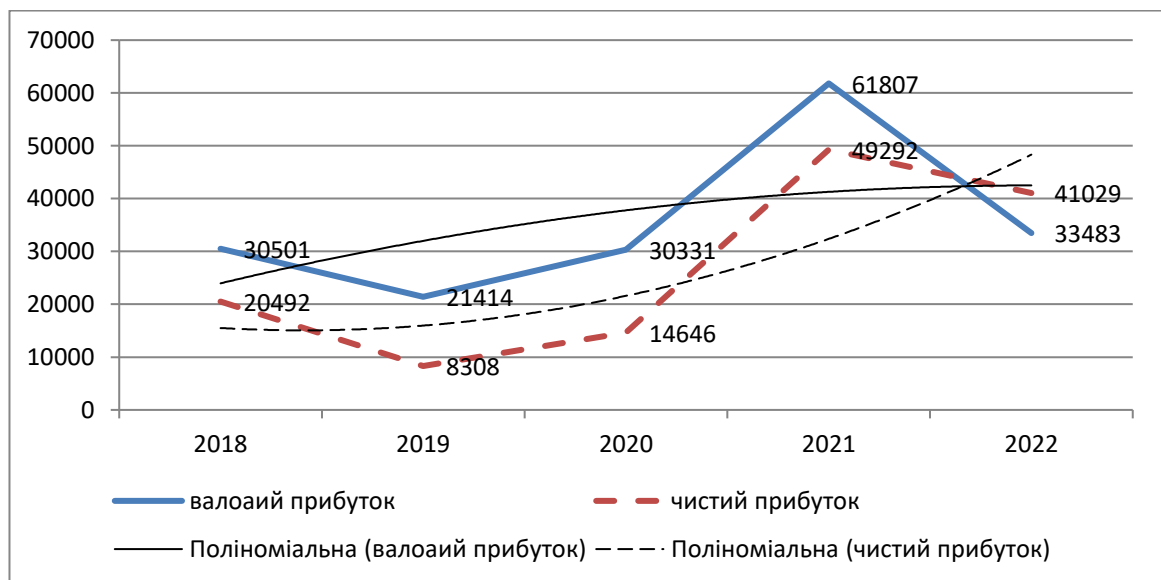

Рис. 2.1. Динаміка показників валового та чистого доходу СТОВ «Нова-Україна» за 2018-2022 роки, тис.грн.

Аналізуючи рисунок 2.1. наголосимо на тому, що в майбутніх періодах за допомогою лінії тренда прогнозується тенденція до зменшення

досліджуваних показників.

Прибуток від реалізації продукції є основною складовою загального прибутку, обчислюється як різниця між обсягом реалізованої продукції, без врахування податку на додану вартість і акцизного збору та її повною собівартістю. Розглянемо прибуток від реалізації в розрізі культур (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Прибуток (збиток) від реалізації окремих видів продукції
в СТОВ «Нова-Україна», тис.грн

Продукція	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Зерно всього:	12192,1	8150,2	7174,9	37434,2	13126,3
в т.ч.: -пшениця озима	4921,6	3628,1	4236,7	15836,1	1315,0
-кукурудза на зерно	4189,9	2581,5	1606,8	5729,3	7142,8
-ячмінь	2667,5	1397,7	996,8	6678,6	4164,6
-гречка	-	322,8	164,2	584,3	-
-горох	-	-	-	-	503,9
-просо	228,2	121,4	170,0	-38,3	-
-овес	150,9	98,7	0,3	280,6	-
Соняшник	19529,6	16529,5	22059,4	34903,4	20709,3
Соя	324,1	281,4	93,3	573,9	2055,7
ВРХ на відгодівлі	-1987,2	-2053,9	-2153,6	-1889,7	-940,4
Свині на відгодівлі	-938,9	-1054,1	-816,2	-1711,2	-520,6
Молоко	124,4	-59,4	40,9	464,4	-961,8

Досліджуючи прибутковість окремих видів продукції відмічаємо зміни впродовж досліджуваного періоду. Впродовж 2018-2022 років (окрім 2021 року) найбільшу суму прибутку було отримано від реалізації насіння соняшнику. Причому отриманий прибуток його реалізації значно перевищував прибуток від реалізації решти продукції. Виключенням став лише 2021 рік коли прибуток отриманий від реалізації зерна перевищив прибуток по соняшнику. Загалом в підприємстві вирощують зернові, соняшник та сою в незначних обсягах. Серед зернових основними культурами, що приносять прибуток є пшениця, кукурудза на зерно та ячмінь.

Виробництво і реалізації продукції галузі тваринництва є в основному збитковим. Так, реалізація живої ваги ВРХ та свиней приносять підприємству значні збитки, а від реалізації молока в 2018, 2020 та у 2021 роках було отримано незначний прибуток, а у 2019 та у 2022 роках виробництво і реалізація молока було збитковим.

За 2022 рік найбільшу суму прибутку в підприємстві отримали від реалізації насіння соняшнику (більше 20,7 млн, грн, що становить 62% валового прибутку), від реалізації зерна в підприємстві отримали 13,1 млн. грн прибутку, причому основна його частина отримана від реалізації кукурудзи на зерно. Продукція галузі тваринництва за 2022 рік була збитковою.

Загальний прибуток від реалізації окремих видів продукції визначається в першу чергу об'ємами виробництва та реалізації продукції, а тому доцільно порівняти прибуток на 1 га посівної площі під окремими сільськогосподарськими культурами в рослинництві та на 1 голову худоби в тваринництві (таблиці 2.5).

Таблиця 2.5

Динаміка прибутку (збитку) на 1 га посівів основних культур в рослинництві та на 1 гол. тварин в тваринництві в СТОВ «Нова-Україна», грн

Культури, поголов'я	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022р. +,- до 2018р.
Прибуток(збиток) на 1 га посівів, грн						
Зернові і зернобобові всього	3512,42	2595,61	2486,97	13639,68	4733,61	1221,18
Пшениця озима	3918,56	4013,38	4830,90	14721,17	1443,47	-2475,09
Кукурудза на зерно	4189,09	3983,80	2667,77	10454,93	9157,44	4968,35
Ячмінь	1234,75	1069,40	893,99	5377,29	4379,18	3144,43
Гречка	-	4086,08	3040,74	10623,64	-	-
Горох	-	-	-	-	3705,15	-
Просо	2734,52	3194,74	3863,63	-2252,94	-	-
Овес	2287,14	1591,95	4,76	4837,93	-	-
Соняшник	14384,52	13108,25	18773,95	30430,17	20585,80	6201,28
Соя	820,51	401,43	158,14	1058,85	3059,08	2238,57
Прибуток (збиток) на 1 гол. худоби, грн						
ВРХ на відгодівлі	-4918,81	-6023,17	-5652,49	-6405,76	-4957,91	-39,1

Свині на відгодівлі	-2516,85	-2146,84	-2254,14	-3204,42	-2366,37	150,48
Корови	829,33	-349,4	290,07	2976,93	-4245,45	-5044,78

В останні роки найбільшу суму прибутку на одиницю площі отримано на посівах кукурудзи на зерно та соняшнику, 9157,44 грн та 20585,80 грн. відповідно. Найменшу суму прибутку на 1 гектар посівної площі в 2022 році отримали на посівах озимої пшениці - 1443,47 грн. Загалом за досліджуваний період найбільш прибутковим в розрахунку на одиницю посівної площі є соняшник, в 2021 році з 1 га його посівів отримали 30430,17 грн. прибутку.

Зміна прибутку від реалізації окремих видів продукції відбувається під впливом таких факторів першого порядку: зміна обсягу реалізації продукції; повної собівартості реалізованої продукції; середніх цін реалізації.

На основі проведеного аналізу слід зазначити, що зміна структури виробництва і, відповідно, обсягів реалізації продукції дала б змогу збільшити суму отриманого прибутку.

Загалом, необхідно приділити особливу увагу аналізу факторів формування прибутковості кожного виду сільськогосподарських культур, для зменшення ризиків збиткового виробництва у майбутньому і прогнозування.

Факторний аналіз прибутку дає можливість встановити походження джерел його формування (зміна обсягів реалізації, структури продукції, відпускних цін та цін на сировину, тарифів на електроенергію та перевезення). Факторний аналіз прибутку дає керівництву підприємства можливість корегувати діяльність підприємства в залежності від величини впливу на прибуток тих чи інших чинників.

В загальному випадку на величину прибутку від реалізації товарної продукції впливають такі чинники:

- зміни цін на реалізовану продукцію;
- зміни обсягів реалізації продукції;
- зміни собівартості продукції;
- зміни в структурі реалізованої продукції

Кількісна зміна кожного чинника рівна впливу цього чинника на зміну балансового прибутку, таким чином можна виявити, завдяки впливу яких саме чинників першого порядку прибуток на підприємстві за звітний період збільшився, а також розмір впливу кожного чинника [32].

Основну частину прибутку підприємство СТОВ «Нова-Україна» одержує за рахунок реалізації товарної продукції.

Суть методики розрахунку впливу на операційний прибуток наведених чинників другого порядку полягає в послідовному аналізі кожного з них, тобто припускається, що інші чинники у цей час на прибуток не впливають.

Зміна прибутку від реалізації окремих видів продукції, в загальному випадку знаходиться під впливом таких факторів першого порядку: зміна обсягу реалізації продукції, повної собівартості реалізованої продукції та середньо реалізаційних цін на продукцію.

Спосіб ланцюгових підстановок дозволяє визначити вплив окремих чинників на зміну величини результативного показника шляхом поступової заміни базисної величини кожного показника чинника в об'ємі результативного показника на фактичну в звітному періоді [30]. З цією метою визначають ряд умовних величин результативного показника, які враховують зміну одного, потім двох, трьох, і т.д. чинників, допускаючи, що інші не міняються. Порівняння величини результативного показника до і після зміни рівня того або іншого чинника дозволяє виділити його вплив від впливу всіх чинників, і визначити вплив останнього на приріст результативного показника.

В таблиці 2.6 розраховано вплив зміни кількості реалізованої продукції, ціни реалізації та повної собівартості реалізованої продукції на зміну прибутку в 2022 році порівняно з 2021 роком.

За досліджуваний період найбільшу зміну відмічаємо по сумі прибутку від реалізації зерна. Так, на зменшення прибутку від реалізації зернових в 2022 році на 24307,9 тисяч гривень порівняно із 2021 роком вплинули такі основні фактори: значне зменшення об'єму реалізації зерна, що призвело до

зменшення суми прибутку на 22136,3 тис.грн., зниження ціни реалізації 1 ц. на 29,42 грн. зменшило суму прибутку на 1230,4 тис.грн, а підвищення собівартості продукції вплинуло на зменшення прибутку на суму 904,2 тис.грн.

Слід відмітити, що в 2022 році в підприємстві зменшилась кількість реалізованого продукції по всім видам зернових культур. Також відмічаємо зниження ціни реалізації озимої пшениці та ячменю, що негативно впливає на розмір отриманого прибутку.

Збільшення в 2022 році ціни реалізації зерна кукурудзи забезпечило збільшення прибутку на 1676,7 тис.грн, а зниження собівартості додатково збільшило суму прибутку по даній продукції на 892,6 тис.грн, що в сумі перевищило негативний вплив від зменшення кількості реалізованої продукції.

Проаналізувавши прибутковість виробництва в СТОВ «Нова-Україна» встановлено, що найважливішим фактором впливу на прибуток є обсяги реалізації виробленої продукції, зміна цін реалізації продукції та собівартості виробництва, через підвищення цін на виробничі ресурси та зниження урожайності. Необхідно вжити заходів щодо підвищення прибутковості продукції рослинництва за рахунок збільшення обсягів виробництва та зменшення виробничої собівартості.

2.3. Аналіз рівня рентабельності продукції і вплив факторів на його зміну

Прибуток показує абсолютний ефект діяльності без урахування використаних при цьому ресурсів, тому він доповнюється показником рентабельності.

Рентабельність – це ступінь дохідності, вигідності, прибутковості бізнесу. Її вимірюють за допомогою цілої системи відносних показників, які характеризують ефективність роботи підприємства в цілому, прибутковість

різних напрямків діяльності, вигідність виробництва продукції і послуг окремих видів. Показники рентабельності повніше, ніж прибуток, характеризують результати господарювання, тому що їхня величина відображає співвідношення ефекту з вкладеним капіталом або спожитими ресурсами.

Рентабельність - це відносний показник ефективності роботи підприємства, найбільш узагальнюючий показник його діяльності. В ньому синтезуються всі фактори виробництва і реалізації продукції, оборотність господарських коштів і позареалізаційних фінансових результатів.

Показник рентабельності більш повно ніж прибуток, відображають кінцеві результати господарювання, тому що їх величина показує співвідношення факту з дійсними або використаними ресурсами. Їх використовують для оцінки діяльності підприємства і як інструмент в інвестиційній політиці та ціноутворенні. Всі показники можуть розраховуватись на основі балансового прибутку, прибутку від реалізації продукції та чистого прибутку [25].

Рентабельність обчислюється як відношення прибутку до витрат, як показник дає уявлення про достатність прибутку порівняно з іншими окремими величинами, що впливають на виробництво, реалізацію і взагалі на фінансово-господарську діяльність підприємства.

Як показує практика, найбільш рентабельна продукція не завжди забезпечує отримання найбільшої суми прибутку, яка залежить від обсягів реалізації. А тому, порівняємо прибутковість та рентабельність продукції рослинництва у 2022 році (таблиця 2.7)

Порівняння прибутковості та рентабельності виробництва продукції в СТОВ
«Нова-Україна» Новоукраїнського району Кіровоградської області за 2022 р.

№ з/п	Продукція	Прибуток, тис.грн	№ з/п	Продукція	Рівень рентабельності, %
1	Соняшник	20709,3	1	Пшениця озима	127,9
2	Кукурудза на зерно	7142,8	2	Кукурудза на зерно	116,7
3	Ячмінь	4164,6	3	Ячмінь	104,6
4	Соя	2055,7	4	Соняшник	87,0
5	Пшениця озима	1315,0	5	Горох	68,7
6	Горох	503,9	6	Соя	23,3
7	Молоко	-961,8	9	Молоко	-18,3
8	ВРХ на відгодівлі	-940,4	8	ВРХ на відгодівлі	-34,7
9	Свині на відгодівлі	-520,6	7	Свині на відгодівлі	-40,2

Як показує практика, найбільш рентабельна продукція не завжди забезпечує отримання найбільшої суми прибутку, яка залежить від обсягів реалізації. Так, від реалізації насіння соняшнику в підприємстві отримано 20709,3 тис.грн прибутку, що є найбільшою сумою по отриманій продукції за 2022 рік, при цьому рівень рентабельності виробництва і реалізації соняшнику становив 87%, що є доволі високим показником рентабельності, проте не найвищим.

Найбільш рентабельною продукцією у 2022 році була озима пшениця. Хоча від реалізації зерна озимої пшениці було отримано лише 1315 тис.грн. прибутку, рентабельність її реалізації становила 127,9%.

Отже, керівництву слід переглянути структуру виробництва і товарної продукції, відповідно до можливостей рентабельного виробництва та вимог ринку.

Зміна рентабельності визначається зміною ціни реалізації продукції та повної собівартості реалізованої продукції. Розрахунок впливу факторів на

зміну рівня рентабельності основних видів продукції, що виробляється в підприємстві у 2021 році порівняно із 2022 роком представлено в Додатку В. Розрахунки проводились з використанням методу ланцюгової підстановки.

Так, за рахунок збільшення ціни реалізації в СТОВ «Нова-Україна» у 2022 році проти 2021 року відбулося збільшення рентабельності зернових на 29,4 пункти, а за рахунок підвищення собівартості рентабельність знизилась на 7,9 пп., проте, переважаючим був ріст ціни і загальне підвищення рентабельності зернових становило 23,5 пунктів. Загальна тенденція щодо зернових спостерігається так і по рентабельності виробництва і реалізації пшениці. Що стосується ячмінь, то збільшення рівня рентабельності викликане поєднанням зниження собівартості та збільшенням ціни реалізації. Зниження рентабельності продажу соняшнику на 78,2 пункти є наслідком значного зростання собівартості поєднанні із зменшенням ціни.

В тваринництві, зменшення збитковості продукції живої ваги м'ясного скотарства відбулося на основі переважаючого росту ціни над збільшенням собівартості.

Рентабельність молока теж зросла, що відбулося за рахунок виключно зниження собівартості, так як ціна у 2022 році також зменшилась порівняно із 2021 роком.

Слід зазначити, що в господарстві є значні резерви збільшення прибутку. Збільшення суми прибутку в підприємстві можливе за рахунок збільшення валового виробництва продукції, зниження затрат і собівартості, підвищення якості продукції, пошук ефективних каналів реалізації.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ТА РЕЗЕРВИ ЗБІЛЬШЕННЯ ПРИБУТКУ

Серед найважливіших показників діяльності сільськогосподарських підприємств, які впливають на результат процесу матеріального виробництва, тобто суму отриманого прибутку, виділяють обсяг виробництва продукції, а також матеріальні витрати, які пов'язані з цим. Тому доцільно всі шляхи зростання ефективності діяльності підприємств аграрного сектору економіки поділи на за двома напрями, а саме забезпечення зростання виробництва валової продукції та забезпечення скорочення матеріально-грошових витрат.

Горбонос Ф. В. [12]. стверджує, що для підприємств, що займаються рослинництвом, головним шляхом підвищення ефективності діяльності є збільшення родючості використовуваного земельного ресурсу та зростання урожайності сільськогосподарських культур. Використовуючи досягнення науки та передовий досвід можна досягнути бажаного ефекту.

Крім того автор називає і інші напрями підвищення прибутковості діяльності підприємств:

1. Збільшення виробництва продукції:

- 1.1. підвищення урожайності сільськогосподарських культур;
- 1.2. розширення та підвищення якості асортименту продукції;
- 1.3. скорочення витрат на всіх етапах виробництва, транспортування і зберігання продукції.

2. Скорочення матеріально-грошових витрат:

- 2.1. зниження трудомісткості, матеріаломісткості та фондомісткості продукції;
- 2.2. впровадження ресурсо- та енергозберігаючих технологій;
- 2.3. удосконалення системи мотивації праці на підприємстві;
- 2.4. скорочення витрат на організацію і управління підприємством;
- 2.5. удосконалення управління витратами [12].

Прибуток підприємства є важливим інструментом ефективного розвитку, а пріоритетом розвитку підприємства є використання ефективних інструментів управління підприємством при здійсненні підприємницької діяльності, особливо при застосуванні методів управління прибутком та поліпшенні прибутковості підприємства.

Прибуток - це прояв доходу власника підприємства, який вклав свій капітал з метою досягнення певного комерційного успіху, але прибуток описує лише ту частину доходу, яка не оподатковується в результаті діяльності.

Узагальнюючим фінансовим показником діяльності підприємства є його валовий прибуток - загальна сума прибутку підприємства від усіх видів діяльності за звітний період, включаючи прибуток від реалізації продукції (робіт, послуг), у тому числі продукції допоміжних і обслуговуючих виробництв, основних фондів, нематеріальних активів, цінних паперів, валютних цінностей тощо. Дослідження ролі і значення прибутку в розвитку підприємства показує, що прибуток - один з головних аспектів діяльності підприємства. Це визначає необхідність ефективного і безперервного управління ним [43].

Керування прибутком представляє собою процес знаходження та прийняття управлінських рішень за всіма ключовими аспектами його накопичення, розподілу та використання в умовах підприємства. Ключовою метою керування прибутком виступає знаходження шляхів найефективнішого його генерування та розподілу оптимального, що покликані забезпечувати розвиток діяльності підприємства і збільшення його вартості ринкової.

Волошина К.І. і Масюк Ю.В. наголошують, що метою управління прибутком є забезпечення збільшення добробуту власників підприємств на цей момент і у перспективі. Ця мета повинна забезпечувати одночасно гармонізацію інтересів власників з інтересами держави і персоналу підприємства. На кожному підприємстві повинні передбачатися планові заходи по збільшенню прибутку. У загальному плані ці заходи можуть бути наступного характеру:

- збільшення випуску продукції;
- поліпшення якості продукції;
- продаж зайвого устаткування та іншого майна або здача його в оренду;
- зниження собівартості продукції за рахунок більш раціонального використання матеріальних ресурсів, виробничих потужностей і площ, робочої сили і робочого часу;
- диверсифікація виробництва;
- розширення ринку продажів і інше [8, с. 680].

В умовах відносин ринкових підприємство має прагнути не лише до отримання прибутку максимального, але і до раціонального його, використання. Такі цілі дозволять не тільки утримувати свої позиції на ринку, а і забезпечити розвиток сталий його виробництва за умов конкуренції.

На думку Стецюк С.С., ключовими завданнями управління прибутком підприємства є наступні: забезпечення максимізації величини прибутку, який генерується і який відповідає ресурсному потенціалу суб'єкта господарювання та кон'юнктурі ринку; забезпечення оптимальної пропорційності між рівнем отриманого прибутку та прийнятним рівнем ризику; забезпечення високої якості прибутку, забезпечення постійного збільшення ринкової вартості підприємства; підтримання конкурентоспроможності в довгостроковій перспективі; забезпечення ліквідності підприємства та його платоспроможності; підтримка інвестиційної привабливості [46, с. 73].

Вкрай важливими, також виступають наступні заходи підвищення прибутку підприємства запропоновані Пилипчук О.В., основні з яких :

1.. Планування. Якщо план із прибутку складено на належному рівні, професійно грамотно, підприємство має змогу правильно визначити обсяг платежів до державного бюджету і суму прибутку, що залишається в його розпорядженні з метою створення фінансової бази для розвитку діяльності, необхідних витрат на розвиток інноваційно-інвестиційної діяльності, стимулювання персоналу і власників.

2. Якість продукції (товарів, робіт, послуг). Величина прибутку в основному залежить від попиту на високоякісну продукцію.

3. Резерви зростання. Постійний пошук невикористаних можливостей збільшення прибутку, що забезпечуватиме його зростання.

4. Ділова репутація. Одержувати додатковий прибуток і підвищити рентабельність підприємству дозволяє висока ділова репутація. Вчасні розрахунки з постачальниками, фінансовими організаціями, якість та швидкість наданих товарів і послуг з урахуванням потреб ринку, прийнятна ціна - основні її показники [43, с. 104].

Ефективність управління процесами отримання прибутку значною мірою залежить від якості аналізу, реальності виявлених резервів збільшення прибутку, економічної доцільності планів формування та використання прибутку на майбутнє.

На рисунку 3.1. представлено ключові джерела резервів підвищення прибутковості діяльності підприємства.

Відповідно до досліджень проведених для підвищення рентабельності рівня на підприємстві доцільно впроваджувати дії в такій послідовності: організаційні (вдосконалення структури виробничої, вдосконалення структури організаційної управління, виробництва диверсифікація, виробництва реструктуризація тощо). - технічний (оновлення бази технічної, виробництва переоснащення). - важелі економічні і стимули (вдосконалення системи тарифної, форм і систем праці оплати, прискорення коштів оборотних тощо). Якщо зміни почнуть вноситись в порядку неправильному, позитивні зміни в роботі будуть непомітними або відсутні.

Також, окрім описаних вище шляхів, вчені, які приділяють увагу окресленій проблемі у своїх наукових працях, виділяють наступне: - технічне переоснащення та модернізація сільського господарства, що стане причиною зростання доходів; - забезпечення зрошувального обладнання, яке опосередковано впливає на урожайність культур; - удосконалення маркетингової діяльності, а зокрема в ціновій та збутовій політиці

підприємства; - налагодження системи постачання матеріалів для вирощування продукції рослинництва, які відповідають вимогам якості та ціни; - сприяння зростанню кваліфікації працівників [19, ст. 40]; - правильний вибір сортів насіння та посадкового матеріалу, який відповідає прородокліматичним і ґрунтовим умовам; - удосконалення системи зберігання продукції рослинництва; - коригування усіх видів діяльності підприємство згідно з вимогами сучасності [33].

Рис. 3.1. Основні групи резервів збільшення прибутку підприємства в умовах нестабільного середовища [15].

Можливі напрями підвищення ефективності діяльності підприємств мають різний вплив, ступінь використання та контролю. Суб'єкт господарювання повинен безперервно проводити моніторинг процесу власно розробленої програми заходів, а також врахувати вплив зовнішніх факторів. Лише такий алгоритм може забезпечити достатній темп зростання ефективності.

Економічний аналіз прибутковості виробництва сільськогосподарської продукції в СТОВ «Нова-Україна» Новоукраїнського району Кіровоградської області продемонстрував, що, порівнюючи продукцію рослинництва підприємства саме соняшник виявився таким, що приносять найбільше ефекту.

Один із стратегічних напрямів розвитку підприємства, з метою отримання додаткового прибутку в умовах складної ринкової кон'юнктури - диверсифікація діяльності підприємства. В аграрному виробництві диверсифікація ґрунтується на переорієнтації ресурсів у нові види сільськогосподарської та несільськогосподарської діяльності, де створюються нові можливості для раціонального використання виробничого потенціалу, збільшення прибутку [18].

Розвиток диверсифікації діяльності підприємств аграрної сфери обумовлений такими причинами: необхідність виживання в умовах нестабільної ринкової економіки та кризових умовах, за рахунок збільшення видів підприємницької діяльності, які здатні утворити синергійний ефект, що дозволить забезпечити економічну стійкість підприємства; можливість підвищення зайнятості населення та збільшення робочих місць в сільськогосподарській сфері, що дасть можливість отримання стабільних сімейних доходів в умовах сезонності та традиційних сільськогосподарських робіт; повне використання ресурсів [4].

Стратегічним методом диверсифікації виробничої діяльності аграрних підприємств є запровадження альтернативних систем сільськогосподарювання. До таких методів ведення сільськогосподарського виробництва відносять: біоінтенсивне міні-землеробство (Biointensive Mini-Farming); біодинамічне землеробство (Biodynamic Agriculture); технології використання ефективних

мікроорганізмів або ЕМ-технології (Effective Microorganism Technologies); маловитратне стале землеробство (LISA – Low Input Sustainable Agriculture); органічне сільське господарство (Organic Agriculture або Organic Farming); точне землеробство (Precision Farming or Precision Agriculture) та ін. Ці моделі ґрунтуються на глибокому розумінні процесів, що відбуваються в природі, спрямовані на поліпшення структури ґрунтів, відтворення їхньої природної родючості та сприяння утворенню екологічно стійких агроландшафтів.

У межах системи маловитратного сталого землеробства триває пошук шляхів оптимізації управління та використання внутрішніх ресурсів аграрного виробництва й мінімізації застосування зовнішніх ресурсів, таких як мінеральні добрива і пестициди, з метою зниження вартості виробництва, зменшення рівня забруднення атмосфери і ґрунтових вод, зниження усіх фермерських ризиків, а також підвищення рівня коротко- та довгострокової прибутковості сільського господарства [37, с.61-62].

Також, одним із можливих з аходів диверсифікації діяльності СТОВ «Нова-Україна», який сприятиме розширенню виробництва, скороченню матеріально-грошових витрат та, відповідно, зростанню прибутковості діяльності підприємства, є виробництво комбікормів та біопелет з відходів рослинництва (соломи).

Створення виробництва комбікормів або біопелет з соломи у якості біопалива дозволить отримати ряд вигод: зниження залежності від постачальників комбікормів, створення нового виду товару (біопелети для продажу), збільшення прибутковості діяльності та зменшення негативного впливу на навколишнє середовище. Теплотворність таких пелет у 1,5 рази більше, ніж у деревини: тепла енергія спалювання 2000 кг пелет дорівнює 3200 кг деревини; кількість золи не перевищує 1% від загального обсягу використаного пального [20, с. 14].

Кількість сировини, яка потрібна для виробництва однієї тони пелет із соломи, залежить від окремих факторів— це вміст вологи та сміття. Оптимальний вміст вологи коливається в межах 10-12%. Крім того, відходи

рослинництва можуть містити неорганічні рештки та сміття. Науковці пропонують для обрахунків припускати, що 10% сировини – це сміття чи зайві домішки. Також відходи рослинництва мають початкову вологість у 30%, однак перед технологічним процесом, сировина висушується, що призводить до зменшення ваги на 18%. Інші 10% втрачаються у зв'язку з вмістом сміття. Таким чином, для виробництва 1 т пелет використовується 1,36 т сировини [27, с. 12].

Для виробництва біопелет була вибрана модель Гранулятор пелет 7,5 кВт ТОВ «Артмаш» (м. Жмеринка, Вінницька область). Характеристики наведені в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Характеристика Гранулятора пелет 7,5 кВт (Артмаш)

<i>Основні характеристики</i>	
Виробник	ТОВ «Артмаш»
Країна-виробник	Україна
Призначення	Для пелет
Продуктивність	корми 150-200 кг/год; тирса 50-80 кг/год; солома, лушпиння 70-80 кг/год; відходи соняшника 100-120 кг/год.
Споживана потужність	7,5 кВт
Напруга	380,0 В
Гарантійний термін	12 місяців
<i>Габаритні розміри</i>	
Довжина	800 мм
Ширина	400 мм
Висота	800 мм
Маса	140,0 кг
<i>Додаткові характеристики</i>	
Кількість обслуговуючого персоналу	1 ос.
Ціна (2023 р.)	59 500 грн.

Джерело: офіційний сайт ТОВ «Артмаш» [42]

Обраний гранулятор виготовляє комбікорми та біопелети з соломи, отже сировиною для виробництва є відходи вирощування зернових та соняшнику, що є основними видами виробництва в СТОВ «Нова-Україна». Перед технологічним процесом стебло пшениці подрібнюється, для цього може використовуватись механізм приготування кормів, який є на балансі підприємства та має функцію подрібнення сировини.

Розрахунок витрат на реалізацію заходів здійснено за такими статтями (таблиця 3.2):

1. Сировина і матеріали;
2. Паливо та енергія на технологічні потреби;
3. Витрати на оплату праці;
4. Відрахування на соціальні заходи;
5. Витрати на утримання та експлуатацію обладнання;

Сировиною для виготовлення біопелет є відходи незернової частини врожаю- солома, собівартість якої в підприємстві розраховується методом прямих витрат на збирання, тюкування і доставку соломи і становить в 2023 році 90 грн на 1 центнер.

Таблиця 3.2

Витрати на виробництво 1 ц біопелет із соломи пшениці

Показник	Значення
<i>1. Сировина і матеріали</i>	
Всього витрат соломи на 1 ц пелет, ц	1,36
Собівартість 1ц соломи, грн	90
Всього витрат сировини на 1ц пелет, грн	122,40
<i>2. Паливо та енергія на технологічні потреби</i>	
Кількість електроенергії, необхідної для виробництва 1ц пелет, кВт	8,75
Вартість електроенергії 2 класу напругидля промислових споживачів грн./кВт ("Кіровоградобленерго")	5,38
Витрати на електроенергію, грн.	47,08
<i>3. Витрати на оплату праці</i>	
Кількість персоналу обслуговування обладнання, ос.	1
Погодинна тарифна ставка III розряду механізованих робіт, грн.	42,42
Витрати часу на виробництво 1 ц пелет, год	1,25
Витрати на оплату праці (з відрахуванням на соціальні заходи - 22%), грн	64,69
<i>4. Витрати на утримання та експлуатацію обладнання</i>	
Первісна вартість гранулятора Артмаш 7,5 кВт,грн.	59500
Вартість гранулятора Артмаш 7,5 кВт (без ПДВ), грн.	49583
Річна амортизація обладнання, грн	4090,,64
Витрати на амортизацію в розрахунку на 1ц пелет при 40-год робочому тижні і повній зайнятості гранулятора., грн	2,46
Всього витрат	
Всього витрат, грн.	236,63

В 2022 році в підприємстві отримано 90216 ц соломи зернових та 19230 ц соломи соняшника. При врахування коефіцієнта зменшення ваги в процесі

сушіння соломи та очистки від сміття - 0,74 [27, с. 12], з вказаної сировини в підприємстві отримають 80475 ц пелет. В таблиці 3.3 розрахуємо можливу суму прибутку від реалізації біопелет вироблених з соломи зернових в СТОВ «Нова-Україна».

Таблиці 3.3

**Прогнозовані показники прибутку від виробництва та реалізації
біопелет зі соломи в СТОВ «Нова-Україна»**

Показник	У розрахунку на 1 ц пелет, грн.	У розрахунку на весь обсяг виробництва пелет з власної сировини, тис грн
Виробнича собівартість	236,63	19042,8
Оптова ціна / виручка від реалізації (без ПДВ)	400,00	32190,0
Прибуток	163,37	13147,2
Рівень рентабельності, %	69,0	

Отже, при створенні При створенні виробництва біопелет з переробки власних незернових відходів (соломи), в підприємстві є можливість додатково отримати прибуток в сумі 13147,2 тис.грн. з переробки соломи отриманої в 2022 році.

Крім того, зазначений гранулятор можна використовувати для виробництва комбікормів з зерновідходів та зерна низької якості. Що дасть додаткові можливості збільшення прибутку підприємства та зменшення витрат на виробництво продукції тваринництва.

ВИСНОВКИ

В сучасних умовах існування ринкової економіки прибуток відіграє надзвичайно роль важливу. В умовах ринкової економіки прибуток на рівні підприємства виступає як безпосередня мета виробництва, що зумовлено притаманною капіталу тенденцією до самозростання.

В роботі проведено дослідження економічної діяльності СТОВ «Нова-Україна» Новоукраїнського району Кіровоградської області, визначення і обґрунтування напрямів підвищення прибутку.

На 2022 рік у розпорядженні підприємства було 5248 гектари орних земель. Підприємство достатньо забезпечене всіма видами виробничих ресурсів, рівень використання яких з кожним роком покращується.

Основні економічні показники діяльності підприємства мають загальну тенденцію до покращення за досліджуваний період. Причому, найвищий їх рівень відмічаємо в 2021 році.

Дані таблиці 2.2 свідчать про те, що в 2021 р. в підприємстві було отримано найбільшу виручку від реалізації продукції – 117273 тис.грн, і відповідно, найбільший показник валової продукції за досліджуваний період. Так, вартість виробленої валової продукції в постійних цінах 2016 року у 2021 році зросла порівняно з 2018р. на 9792 тис. грн - майже 10 млн. грн. в 2022 в підприємстві дещо відмічаємо зменшення вартості валової продукції порівняно із попереднім 2021 роком, проте відносно 2018 -2020 років виробництво в 2022 році зросло. Сума виручки від реалізації продукції у 2022 р збільшилась порівняно із 2018 роком на 13438 тис.грн, сума валового прибутку– на 2982 тис.грн, а сума чистого прибутку зросла вдвічі – на 20537 тис.грн. Проте найвищий рівень вказаних показників в підприємстві було досягнуто в 2021 році. Значне зростання виручки від реалізації відбулося за рахунок реалізації залишків виробництва 2020 року за значно вищими цінами ніж у попередній період, що вплинуло на зростання прибутку та рентабельності.

Значне зростання отриманого чистого прибутку в підприємстві в 2021

році та 2022 році вплинуло, відповідно, на збільшення сукупного рівня рентабельності по підприємству: в 2021 році - 76,3%, що є найвищим рівнем даного показника по підприємству за досліджуваний період, а у 2022 році рентабельність становила 75,6%. Тобто, за результатами господарської діяльності в підприємстві на 1 грн затрат в 2022 році отримали майже 76 коп чистого прибутку.

Провівши аналіз діяльності підприємства, досягнутих результатів показників ефективності, зазначимо, що підприємство досить вдало адаптувалося до сучасних умов ведення господарської діяльності.

Прибуток – це частина чистого доходу, який безпосередньо одержують підприємства після реалізації продукції як винагороду за вкладений капітал і ризик підприємницької діяльності.

Обсяг прибутку, рівень рентабельності залежать від виробничої, маркетингової, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства.

Загалом, відмічаємо значне коливання прибутку від продажу продукції, максимальний прибуток від операційної діяльності отримано у 2021 році – 49274 тис. грн., що майже у 2,5 рази перевищує прибуток 2018 року (20111 тис. грн), та у 6 разів вище мінімального за 2019 рік (8248 тис. грн). Відповідно за 2021 рік підприємство отримало найбільшу за остання п'ять років суму чистого прибутку - 49292 тис. грн, а у 2022 році сума отриманого чистого прибутку дещо зменшилась порівняно із 2021 роком, хоча досягнутий рівень в 2022 році є значно вищим за показники 2018-2020 років. Найменшу суму прибутку в підприємстві було отримано в 2019 році – 8308 тис. грн, як наслідок найменшої суми прибутку від реалізації продукції. Саме прибуток від реалізації продукції є основною складовою загального прибутку.

Так, як основною діяльністю підприємства є виробництво та реалізація продукції сільського господарства, то прибуток від реалізації продукції є основною складовою загального прибутку.

За 2022 рік найбільшу суму прибутку в підприємстві отримали від реалізації насіння соняшнику (більше 20,7 млн, грн, що становить 62% валового

прибутку), від реалізації зерна в підприємстві отримали 13,1 млн. грн прибутку, причому основна його частина отримана від реалізації кукурудзи на зерно. Продукція галузі тваринництва за 2022 рік була збитковою.

Зміна прибутку від реалізації окремих видів продукції відбувається під впливом таких факторів першого порядку: зміна обсягу реалізації продукції; повної собівартості реалізованої продукції; середніх цін реалізації. В 2022 році зменшення прибутку від реалізації продукції відбулося значною мірою внаслідок зменшення обсягів реалізації сільськогосподарської продукції.

Прибуток показує абсолютний ефект діяльності без урахування використаних при цьому ресурсів, тому він доповнюється показником рентабельності. Показник рентабельності більш повно ніж прибуток, відображає кінцеві результати господарювання, тому що його величина показує співвідношення факту з дійсними або використаними ресурсами.

Як показує практика, найбільш рентабельна продукція не завжди забезпечує отримання найбільшої суми прибутку, яка залежить від обсягів реалізації. Так, найбільш рентабельною продукцією у 2022 році була озима пшениця. Хоча від реалізації зерна озимої пшениці було отримано лише 1315 тис.грн. прибутку, рентабельність її реалізації становила 127,9%.

Так, як рівень рентабельності визначає розмір прибутку отриманий на 1 грн затрат, то для підприємства буде більш вигідним збільшення обсягів виробництва та реалізації найбільш рентабельної продукції. Отже, керівництву слід переглянути структуру виробництва і товарної продукції, відповідно до можливостей рентабельного виробництва та вимог ринку.

Слід зазначити, що в господарстві є значні можливості збільшення прибутку. Заходи, які пов'язані з підвищенням прибутковості діяльності підприємств сільського господарства, науковці розділяють на два основні види: ті, що пов'язані зі зростанням обсягів виробництва в підприємстві і зміною його структури, та ті, що призведуть до зменшення матеріально-грошових витрат.

В дослідженні запропоновано впровадити на підприємстві виробництво

з виготовлення біопелет з відходів рослинництва. При створенні виробництва біопелет з переробки власних незернових відходів (соломи), в підприємстві є можливість додатково отримати прибуток в сумі 13147,2 тис.грн. з переробки соломи отриманої в 2022 році.

Важливим також є екологічний ефект від використання біопалива: біопелети – один із видів альтернативного палива, під час використання якого відсутні викиди в атмосферу вуглекислого газу, який сприяє зростанню парникового ефекту та глобальному потеплінню.

Отриманий прибуток від запропонованих методів може бути направленим на технічне переоснащення, модернізацію основних засобів, що, у свою чергу, вплине на коефіцієнт зношуваності основного виробничого фонду, а зменшення витрат на купівлю дров зменшить показник матеріаломісткості продукції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонюк Р. Р. Прибутковість сільськогосподарських підприємств: природа категорії. Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства. 2012. № 126. С. 50 - 55.
2. Березівський П. С. Впровадження внутрішньогосподарських організаційно-економічних механізмів забезпечення прибутковості сільськогосподарських підприємств. Економіка АПК. 2008. № 10. С.52-54.
3. Бовш Л.А. Методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни «Економіка підприємства» для студентів денної і заочної форми навчання спеціальності «Менеджмент організацій». Київ: МАУП, 2010. 264 с.
4. Богатова Д. Р. Диверсифікація як чинник конкурентоспроможності аграрного підприємства. Ефективна економіка. 2018. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6624>
5. Богацька Н. М. Прибуток підприємства: його роль, формування та резерви збільшення в умовах ринкової економіки. *Ефективна економіка*. 2019. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7253>
6. Бойчик І.М Економіка підприємства: підручник. К.: Кондор - Видавництво, 2016. 378 с
7. Буй Т. Г., Прімерова О. К., Мельник А. І. Вплив податку на прибуток на економічне зростання в Україні. Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Економічні науки". 2020. № 5, Т. 2. С. 113-121.
8. Волошина К.І., Масюк Ю.В. Удосконалення управління прибутком аграрного підприємства. // Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «SCIENCE AND EDUCATION: PROBLEMS, PROSPECTS AND INNOVATIONS» 04-06 лютого 2021 р. м. Кіото, Японія. 2021. С. 679-683.
9. Вороніна В.Л. Сутність та функції прибутку в умовах сучасного економічного росту країни. Збірник наукових праць ЧДТУ. Серія: Економічні науки. Черкаси: ЧДТУ, 2013. Вип. 33 (Ч. III). С. 202–205.

10. Гладка Л. І. Домащенко М. О., Ковальова М. В. Управління прибутком в сучасних умовах. Економіка і регіон: наук. вісник Полтавського національного технічного університету ім. Ю. Кондратюка. 2012. № 1(32). С. 18-23.
11. Гончарова О.М., Єгорова Г.А. Шляхи підвищення ефективності виробництва підприємств агросектору України / Інвестиції: практика та досвід. 2015. № 4 . С.34-38.
12. Горбонос Ф. В., Черевко Г. В Економіка підприємств: Підручник. К., 2010. 463 с.
13. Гудак В.В. Організаційно-економічний механізм забезпечення дохідності сільськогосподарського виробництва: суть та особливості. *Сталий розвиток економіки*, 2011. № 2, С. 73-77.
14. Денисенко Л. О., Кучерявенко Ю. О. Шляхи поліпшення процесу управління прибутком на підприємстві. Проблеми економіки організації та управління підприємствами. Вісник КНУТД. 2014. № 1. С. 145–152.
15. Добровольська О. В., Терещенко В. О. Резерви підвищення прибутковості підприємства в умовах ринку. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – Одеса: Міжнародний гуманітарний університет. 2015. № 13. С. 194-197.
16. Довгань Л.П. Новітні зміни у фінансовій звітності та методика їх використання у теорії фінансів. Науковий вісник НУДПСУ (економіка, право). 2014. № 1(64). С. 148–155.
17. Економіка підприємства: Підручник / За заг. ред. С.Ф. Покропивного. Вид. 2-е, перер. і доп. К.: КНЕУ, 2000. С. 433-464.
18. Згурська О. М. Диверсифікація як метод підвищення економічної ефективності підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 13. С. 16-21.
19. Клочан І.В., Потриваєва І.А. Сучасний стан та основні напрями підвищення ефективності виробництва сільськогосподарської продукції в Миколаївській області. *Агросвіт*. 2019. № 24. С. 35-41.

20. Клименко В. В., Кравченко В. І., Боков В.М., Гуцул В. І. Технологічні основи виготовлення біопалива з рослинних відходів та їх композитів: Монографія. / За ред. В. В. Клименка. Кропивницький: ПП «Ексклюзив- Систем», 2017. 162 с.
21. Коваленко Ю. С., Охріменко І. В., Демченко О.В. Факторний аналіз економічної ефективності аграрних підприємств України. Економіка АПК. 2007. № 4. С. 60-68.
22. Коверга А.М. Роль прибутку у сучасній економіці. Таврійський науковий вісник. 2012. № 49. С. 337.
23. Колісник О., Томша А. Особливості формування та розподіл прибутку підприємства. Економіка та суспільство, 2021 (25). URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-15>.
24. Корнієнко Н. І. Аналіз чинників, що впливають на фінансовий результат діяльності підприємств. Держава та регіони. Серія. Державне управління. 2018. № 4. С. 221-225.
25. Короткевич О.В. Рентабельність господарської діяльності підприємств: структура, рівень, динаміка (2002 - 2006 рр.). Економіка і прогнозування. 2008. № 3. С. 61-69.
26. Косенко О. М. Формування прибутку в організаційно-правових формах господарювання. Економіка АПК. 2008. № 2. С.74-76.
27. Кузнецова А., Радеке Й. Виробництво пелет в Україні: прибутковий варіант сталого розвитку? Німецько-Український Аграрний Діалог. 2012. 24с. URL: https://www.apd-ukraine.de/images/PP37_Pellets_UKR_f.pdf
28. Кучеркова С.О. Сутність та методика визначення фінансового результату діяльності підприємств. Економіка АПК. 2018. № 5. С.78.
29. Кучеренко Т. Формування показника чистого прибутку у звіті про фінансові результати. Бухгалтерський облік і аудит. 2020. № 4. С. 37-40.

30. Лобачева І. Ф., Коцюбинська К. А., Василенко Ю. В. Аналіз факторів, що впливають на прибуток підприємства. Економічні науки. 2011. № 10.

31. Майборода О. Є., Сукрушева Г.О., Куліш Є. В. Теоретична сутність категорії «прибуток підприємства». Економіка і суспільство. 2017. Випуск № 10. С.310-313

32. Макарчук І. Оцінка факторів, що впливають на обсяги виручки від реалізації продукції. Підприємництво, господарство і право. 2017. № 9. С.171-176.

33. Масалаб К.С. Основні напрями підвищення ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств. Розвиток європейського простору очима молоді: економічні, соціальні та правові аспекти. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції докторантів, молодих учених та студентів: [Електронне наукове видання]. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця. 2019. URL: <https://cdn.hneu.edu.ua/rozvitok19/thesis02-41.html>

34. Мелень О. В. Холондач Ю. Ю. Актуальні питання прибутковості підприємства та шляхи її збільшення. Вісник Нац. техн. ун-ту «ХПІ»: зб. наук. пр. темат. вип. : Технічний прогрес і ефективність виробництва. Х. : НТУ «ХПІ». 2015. № 25. С. 123 – 126.

35. Мельник Л. Л. Теоретико-практичні засади дослідження прибутковості сільськогосподарських підприємств. Економіка та держава. 2016. № 5. С. 32-37.

36. Мурашко О. В., Думенков В. В. Формування і розподіл прибутку на підприємстві. Науковий вісник УМО «Економіка та управління» 2016. № 1. URL: https://lib.iitta.gov.ua/711009/1/Мурашко_Думенков.pdf

37. Нікітченко С. Диверсифікація як стратегія сталого розвитку аграрних підприємств. *Економічний аналіз*. 2022. Том 32. № 4. С. 58-67. URL: <https://doi.org/10.35774/econa2022.04.058>

38. Ногіна С., Свиридова М. Шляхи вдосконалення формування та розподілу прибутку. Економічний аналіз. 2011. Вип. 8. Ч. 2. С. 283-285.

39. Огійчук М. Ф. Сутність прибутку та підходи до методики його визначення. Економіка АПК. 2009. № 6. С. 31–45.
40. Онисько С. М., Лизак М. П. Дослідження економічної сутності категорії «прибуток». Економічний вісник, 2020, № 1. С. 58-65.
41. Омельченко К. Ю. Фактори, що впливають на величину прибутку виробничих підприємств. Наук. праці Нац. ун-ту харч. технологій, 2007. № 20. С. 93–94.
42. Офіційний сайт ТОВ «Артмаш» Продукція. Гранулятори для комбікормів та пелет. URL: <https://artmash.ua/category/granulyatory-korma-i-toplivnyh-pellet>
43. Пилипчук О. В. Прибуток як узагальнений показник господарсько-фінансової діяльності підприємства. Формування ринкових відносин в Україні. 2015. № 2. С. 103 - 107.
44. Приказюк О.В. Класифікація прибутку в сільськогосподарських підприємствах. Економіка АПК. 2008. № 3. С. 99-102.
45. Сікетіна Н. Г., Іпатова А. П., Овод М. А. Аналіз ефективності використання оборотних активів підприємства. Вісник НТУ «ХПІ». 2018. № 47(1323). С.78-81.
46. Стецюк С. С. Фактори впливу на прибуток м'ясопереробних підприємств Черкаської області .Вісник аграрної науки Причорномор'я. 2013. Вип. 1. С. 72-81.
47. Ткаченко Т. П. Організаційно-економічний механізм забезпечення прибутковості підприємства. Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». 2014. № 11. С. 192-197.
48. Тульчинська С. О., Скоробогатий О. І. Основні чинники впливу на прибутковість підприємства. *Ефективна економіка*. 2018. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6646>

49. Тюленєва Ю., Ренкас С. Фактори впливу на прибуток підприємств та напрями підвищення прибутковості. Підприємництво та інновації, 2017 (3), 102-107. URL:<http://ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/134>
50. Фермер на Одещині переробляє на біопаливо відходи рослин. ECOTOWN. 2020. URL: <https://ecotown.com.ua/news/Fermer-na-Odeshchini-pereroblya-na-biopalive-vidkhodi-roslin/>
51. Шафорост Я. П. Сутність прибутку як економічної категорії: історичний аспект. Наукові праці НДФІ. 2011. Вип. 1. С. 155-163.
52. Шваб Л. І. Економіка підприємства : навчальний посібник. Київ : Каравела, 2007. 584 с.
53. Шендерівська Л. П. Фактори впливу на прибуток поліграфічного підприємства. Економічний аналіз. 2014. Т. 16 (2). С. 203-209.